

1977-03-24

OPHAVSPERSON/NØGLEPERSON

Leif Nielsen

FAKTA

Dokumenttype:

Udklip

Sprog:

Dansk

Omtalte personer:

Dagmar Andreassen

Bertolt Brecht

Maksim Gorkij

Arkivplacering:

HC arkiv Møn/HC Egne Tekster

DOKUMENTINDHOLD

Interview med Dagmar Andreassen

TRANSSKRIFTION

[håndskrevet:] 24.3.77

Dagmar Andreassen: Man skriver når man er gal...

Af LEIF S. NIELSEN

I denne samtale fortæller fabriksarbejder Dagmar Andreassen om hvordan det er at være "skrivende arbejder", hvad hendes arbejdskammerater mener herom, og hvad hun selv mener om begrebet "arbejderlitteratur". Dagmar Andreassen er - som dette blads læsere ved - medlem af Danmarks kommunistiske Parti og har været det siden trediverne. Hun har skrevet utallige artikler både i Land og Folk og i andre aviser og tidsskrifter og i 1973 fik hun udgivet en bog "Fabriksliv". Dagmar Andreassen er også kendt for sin aktive teaterinteresse og optrådte sammen med andre allerede i trediverne i skuespil af Maxim Gorkij og Bert Brecht.

* _ _ _

*— Hvilke vilkår og muligheder har en skrivende arbejder? Jeg tænker på f.eks. offentlig støtte og det at skrive efter fyraften eller på arbejdet?

*— En skrivende arbejder spekulerer ikke altid i udgivelsen af sine guldkorn. Man skriver, når man er gal, eller mest når man skal bruge det skrevne som indlæg i en tale, - eller når man skal lave lejlighedssange, digte til forskelligt, oplæsning, hyldestting ved runde tal osv. Det er sådan, at noget bliver skrevet på arbejdet imellem produktionen. Det er sjovt, men det nedsætter betalingsbalancen.

Ind imellem bliver man så seriøs, at man prøver at sende noget ind til Politikken for eksempel - og får det sendt tilbage igen. Så varer det lidt, inden man igen forsøger sig.

Hvordan man får tid, kære ven? Hvordan får man som partikammerat, kvinde og mor i det hele taget alt muligt af vejen? Det bliver bare gjort derhenaf. Men offentlig støtte? De ting, som er kommet fra min hånd, har jeg ikke tænkt på, var så meget værd, at offentlig støtte kunne komme på tale.

*— Hvad siger arbejdskammeraterne til, at du skriver - og til det, du skriver?

*— Mine arbejds- og partikammerater har syntes, at det var skægt og godt, når det rørte ved noget, der skulle klares. Og bogen, som til min store forundring har gjort sig godt, har mine kammerater på den fabrik, jeg arbejdede på, også taget pænt. De har ligesom syntes, at det var godt, at nogle af de ting, som man gik og gnidrede på i det daglige, blev sat på

tryk. Derimod prøvede værkføreren at sætte nogen op imod mig, sådan at forstå, at han fik nogen til at sige, at man ikke kunne være bekendt at hænge sin fabrik ud som jeg gjorde det. Men han fik ikke medhold af mine kammerater.

*—Hvilken betydning har det, at arbejderne selv skriver?

— Enhver aktivitet, der animerer os arbejdere - også de skriftlige ting -, mener jeg er et gode. Vi trænger til at se uretten, der begås over for vor [foto]

- For mig at se er arbejderlitteratur et underligt begreb...

klasse, så vi lærer at forstå betingelserne og gør noget for at rette dem.

— Hvilke muligheder ser du for arbejderklassens kunstneriske litteratur i klassekampen?

— Des mere vi tilegner os den kultur, der bærer fremtiden i sig — også på det skriftlige område, desto mere bliver vi bevidst om vor kraft. Så jeg tror, at vi, der prøver lige præcis det at skrive med det uddannelsesniveau, vi nu har, nok vil blive hørt, hvis ellers vi udkommer i heldige stunder.

— Hvad forstår du ved begrebet "Arbejderlitteratur"?

— For mig at se er arbejderlitteratur et underligt begreb. Lødige ting sat til debat i bøger af dem, der har skriveriet som speciale, er for mig også arbejderlitteratur, når det kan blive brugt som våben.

— Hvilken betydning har fagbevægelsens øgede beskæftigelse med kunstneriske og kulturelle spørgsmål for skrivende arbejdere?

— Da vores kære fagforeninger er ret så højredrejede, er det så som så med støtten derfra, hvis ens politiske farve er højrrød eller man er et bogstavmenneske. Dog har jeg med glæde læst nogle af de små fortællinger, der hen ad vejen kommer i vores fagblade. Jeg mener dog, at nogle af de beretninger egentlig mange gange er stillet i et negativt lys, sådan at man siger: - så dumme er vi, ligesom noget nedvurderende. Hvis vi skildrer os selv på den måde, kravler vi jo ned i mørket. Så bliver det let til bagstræb og navlebeskuelse.

— Hvilken klassekampsmæssig og litterær betydning tillægger du den litteratur, der er skrevet af professionelle, socialistiske forfattere?

— Den spiller absolut en meget stor rolle, når det drejer sig om forfattere, der behandler stoffet med kærlighed til det arbejdende folk, og er sådan indstillet, at de vil noget med det skrevne - fortælle om perioder, forklare hvordan tingene udvikler sig og give os et skub fremad. De, der har haft et tilknytningsforhold til arbejderne som Hans Kirk og Andersen Nexø, kan man forstå. De er tydelige, mens Klaus Rifbjerg, der ikke har nogen rod hos os, er uforståelig for mange af

os.

—Hvilke politisk-ideologiske og kunstnerisk-litterære krav mener du, at man kan/skal stille til arbejderklassens kunstneriske litteratur?

— Jeg mener, at en bog skal have en mening. Den skal ikke lefle. Den skal animere og have humor. Den skal kæmpe for andre normer end de givne eller beskrive tingene som noget man skal forlade. Den skal beskrive egne, så man nikker genkendende, og bruge motiver fra fortiden som beviser fejl i kamp situationer. Og endelig skal den huske at tage familien med på godt og ondt og ikke kun arbejdspladserne.

Dagmar Andreassen: Man skriver når man er gal . . .

AJLEIF S. NIELSEN

I denne samtale fortæller fabriksarbejder Dagmar Andreassen om hvordan det er at være »skrivende arbejder«, hvad hendes arbejdskammerater mener herom, og hvad hun selv mener om begrebet »arbejderlitteratur«. Dagmar Andreassen er — som dette blads læsere ved — medlem af Danmarks kommunistiske Parti og har været det siden tredverne. Hun har skrevet utallige artikler både i Land og Folk og i andre aviser og tidsskrifter og i 1973 fik hun udgivet en bog »Fabrikaliv«. Dagmar Andreassen er også kendt for sin aktive teaterinteresse og optrådte som men med andre allerede i tredverne i skuespil af Maxim Gorkij og Bert Brecht.

— Hvilke vilkår og muligheder har en skrivende arbejder? Jeg tænker på f.eks. offentlig støtte og det at skrive efter fyraften eller på arbejdet?

— En skrivende arbejder spekulerer ikke altid i udgivelsen af sine guldkorn. Man skriver, når man er gal, eller mest når man skal bruge det skrevne som indlæg i en tale, — eller når man skal læve lejlighedsange, digte til forskelligt oplæsning, hyldestning ved runde tal osv. Det er sådan, at noget bliver skrevet på arbejdet imellem produktionen. Det er sjovt, men det medfører betalingsbalancen.

Ind imellem bliver man så seriøs, at man prøver at sende noget ind til Politikken for eksempel — og får det sendt tilbage igen. Så varer det lidt, inden man igen forsøger sig.

Hvordan man får tid, kære ven? Hvordan får man som partikammerat, kvinde og mor i det hele taget alt muligt at vejen? Det bliver bare gjort derhænt. Men offentlig støtte? De ting, som er kommet fra min hånd, har jeg ikke tænkt

på, var så meget værd, at offentlig støtte kunne komme på tale.

— Hvad siger arbejdskammeraterne til, at du skriver — og til det, du skriver?

— Mine arbejds- og partikammerater har syntes, at det var skægt og godt, når det rørte ved noget, der skulle klares. Og bogen, som til min store forundring har gjort sig godt, har mine kammerater på den fabrik, jeg arbejdede på, også taget pænt. De har ligesom syntes, at det var godt, at nogle af de ting, som man gik og gndrede på i det daglige, blev sat på tryk. Derimod prøvede værkføreren at sætte nogen op imod mig, sådan at forstå, at han fik nogen til at sige, at man ikke kunne være bekendt at hænge sin fabrik ud som jeg gjorde det. Men han fik ikke medhold af mine kammerater.

— Hvilken betydning har det, at arbejderne selv skriver?

— Enhver aktivitet, der animerer os arbejdere — også de skriftlige ting —, mener jeg er et gode. Vi tranger til at se uretten, der begås over for vor

— For mig at se er arbejderlitteratur et underligt begreb. .

klasse, så vi lærer at forstå betingelserne og gør noget for at rette dem.

— Hvilke muligheder ser du for arbejderklassens kunstneriske litteratur i klassekampen?

— Des mere vi tilegner os den kultur, der bærer fremtiden i sig — også på det skriftlige område, desto mere bliver vi bevidst om vor kraft. Så jeg tror, at vi, der prøver lige præcis det at skrive med det uddannelsesniveau, vi nu har, nok vil blive hørt, hvis ellers vi udkommer i heldige stunder.

— Hvad forstås du ved begrebet »Arbejderlitteratur«?

— For mig at se er arbejderlitteratur et underligt begreb.

Ledige ting sat til debat i bøger af dem, der har skriveriet som speciale, er for mig også arbejderlitteratur, når det kan blive brugt som våben.

— Hvilken betydning har fagbevægelsens egne beskæftigelse med kunstneriske og kulturelle spørgsmål for skrivende arbejdere?

— Da vores kære fagforeninger er ret så højredrejede, er det så som så med stoffen derfra, hvis ens politiske farve er højred eller man er et bogstavmeneske. Dog har jeg med glæde læst nogle af de små fortællinger, der hen ad vejen kommer i vores fagblade. Jeg mener dog, at nogle af de betingelser egentlig mange

gange er stillet i et negativt lys, sådan at man siger: — så dumme er vi, ligesom noget nedvurderende. Hvis vi skildrer os selv på den måde, kræver vi jo med i mørket. Så bliver det let til bagstrøg og navlebeskuelse.

— Hvilken klassekampsmæssig og litterær betydning tillægger du den litteratur, der er skrevet af professionelle, socialistiske forfattere?

— Den spiller absolut en meget stor rolle, når det drejer sig om forfattere, der behandler stoffet med kærlighed til det arbejdende folk, og er sådan indstillet, at de vil noget med det skrevne — fortælle om perioder, forklare hvordan tingene udvikler sig og give os et skub fremad. De, der har haft et tilknytningsforhold til arbejderne som Hans Kirk og Andersen Nexø, kan man forstå. De er tydelige, mens Klaus Rifbjerg, der ikke har nogen rod hos os, er uforelselig for mange af os.

— Hvilke politisk-ideologiske og kunstnerisk-litterære krav mener du, at man kan/skal stille til arbejderklassens kunstneriske litteratur?

— Jeg mener, at en bog skal have en mening. Den skal ikke lefle. Den skal animere og have humor. Den skal kæmpe for andre normer end de givne eller beskrive tingene som noget man skal forlade. Den skal beskrive egne, så man nikker genkendende, og bruge motiver fra fortiden som beviser fejli i kampsituationer. Og endelig skal den huske at tage familien med på godt og ondt og ikke kun arbejdspladserne.